

Aktuālais par mizgrauzi

Atskats uz Meža dienām

Vasarā veicamie darbi mežā

*Mēbeļu audzētava –
meža dizaina dārzs*

*Velga Senkovska –
“Dzimusi brīvībai”*

Foto: Maruta Donika

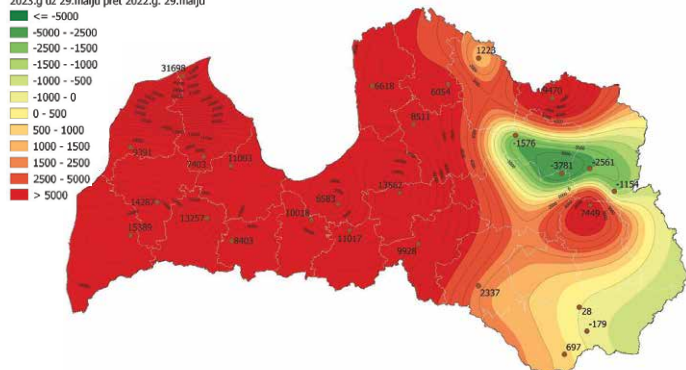
MEŽSAIMNIECISKĀS DARBĪBAS IEROBEŽOJUMI NOTEIKTI VISĀ LATVIJAS TERITORIJĀ

Latvijas Valsts mežzinātnes institūts “Silava” monitorē situāciju Latvijā saistībā ar mizgrauža lidošanas aktivitāti, un no iegūtajiem datiem ir redzams, ka aktīva izlidošana šogad ir sākusies 20. aprīlī. “Apkopotie dati ir satraucoši – slazdos noķerto vaboļu skaits, salīdzinot ar 2022. gadu, ir divas reizes lielāks, bet 15. maijā tas bija jau 10 reizes lielāks nekā iepriekšējā gadā,” situācijas nozīmīgumu skaidro Valsts

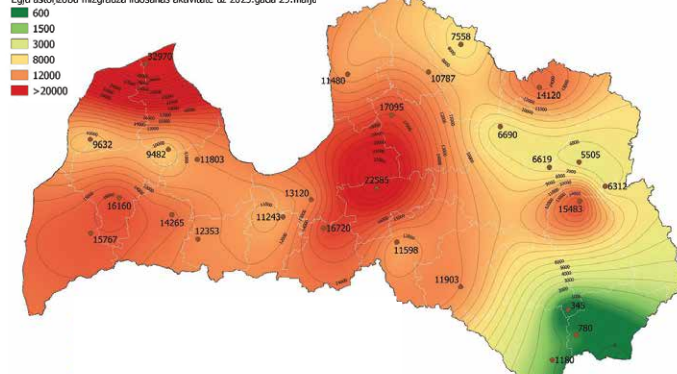
meža dienesta Meža resursu pārvaldības departamenta direktore Solvita Mūrniece.

Tāpat apkopotie dati liecina, ka teritorijās, kurās nav bijusi izsludināta ārkārtējā situācija, piemēram, Ventspils, Talsu, Tukuma, Kuldīgas, Saldus, Jelgavas, Bauskas u. c. novados, ir būtiski pieaudzis ķeramslazdos noķerto vaboļu skaits (skatīt LVMI “Silava” sagatavotos vizuālos datu apkopojumus zemāk un 3.lpp).

L. typographus lidošanas aktivitātes izmaiņas
2023.g. uz 29. maiju pret 2022.g. 29. maiju

Eglu astoņrocību mizgrauža lidošanas aktivitāte uz 2023. gada 29. maiju

ŠAJĀ NUMURĀ:

■ Šogad dzēsti jau 312 meža ugunsgrēki2

■ Mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi noteikti visā Latvijas teritorijā ...3

■ Valsts Meža dienests nodod Ukrainai piecas ugunsdzēsības autocisternas3

■ Par FSC standarta apstiprināšanu ...4

■ Majā aizvadīti divi lielākie Meža dienu pasākumi5

■ Latvijā plāno 76 jaunus dabas liegumus6

■ Petīcija par taisnīgām kompensācijām meža īpašniekiem6

■ Semināri meža īpašniekiem7

■ Limbažnieces Velgas dzīves moto – “dzimusi brīvībai”8

■ Trupes bojāta koksne samazina tās vērtību un ietekmē oglekļa apriti9

■ Mazā meža tehnika. Projekta ietvaros iegādāts kvadracikls10

■ Stādīšana pabeigta – ko darīt tālāk?11

■ Meža birža11

■ Vasarā ieteicamie darbi mežā12

■ Apaļo kokmateriālu produktu cenu tendences12

■ Mēbeļu audzētava – meža dizaina dārzs dienvidkurzemē13

■ Meža dārzi – lieliskā iespēja14

■ Par lietotni “mednis”15

■ Darbs ar pievienoto vērtību16

SAKOPTĀKAIS MEŽS 2023

Piedalies konkursā un laimē

Profesionālu
motoinstrumentu
jaunaudžu kopšanai

Uzvarētāju godināšanu
prestīžajā Meža nozares gada
balvas "Zelta čiekurs"
pasākumā

Dāvanu kartes
meža stādāmā
vai dekoratīvā
materiāla iegādei
500 eiro vērtībā

Vairāk par pieteikšanos var uzzināt mājas lapā:
www.mezaipasnieki.lv

ŠOGAD DZĒSTI JAU 494 MEŽA UGUNSGRĒKI

Šīs vasaras sausie laikapstākļi ir būtiski veicinājuši meža ugunsgrēku skaita un izdegušās platības pieaugumu.

Valsts meža dienests informē, ka šogad reģistrēti un dzēsti jau 494 meža ugunsgrēki, kopējā izdegušī meža zemes platība 599 ha. Visvairāk – 256 ugunsgrēku ar izdegušo platību 487 ha dzēsti Rīgas reģionālās virsmežniecības teritorijā. Vislielākā izdegušī platība – Ādažu militārajā poligonā, tur kopā 15 ugunsgrēkos izdeguši 312 ha meža zemes.

Valsts meža dienests atgādina, ka no 2023. gada 1. maija ir noteikts kārtējais meža ugunsnedrošais laikposms visā valsts teritorijā. Lai samazinātu meža ugunsgrēka izcelšanās iespējas, visiem iedzīvotājiem, uzturoties mežos un purvos, ugunsnedrošajā laikposmā ir aizliegts:

- nomest degošus vai gruzdošus sērkoņus, izsmēkus vai citus priekšmetus;
- kurināt ugunsgrēkus, izņemot īpaši ierīkotās vietās, kas nepieļauj uguns izplatīšanos ārpus šīs vietas;
- atstāt ugunsgrēkus bez uzraudzības;
- dedzināt atkritumus;
- braukt ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem pa mežu un purvu ārpus ceļiem;
- veikt jebkuru citu darbību, kas var izraisīt ugunsgrēku.

Tāpat bez saskaņošanas ar Valsts meža dienesta tuvāko mežniecību ir aizliegts veikt jebkādu dedzināšanu, kas rada dūmus, jo tas var maldināt uguns novērošanas torņu dežurantus. Arī meža izstrādātājiem ir jāatceras, ka meža ugunsnedrošajā laikposmā cīsmā dedzināt ciršanas atlikumus drīkst tikai ar Valsts meža dienesta

MEŽSAIMNIECISKĀS DARBĪBAS IEROBEŽOJUMI NOTEIKTI VISĀ LATVIJAS TERITORIJĀ

► 1. lpp.

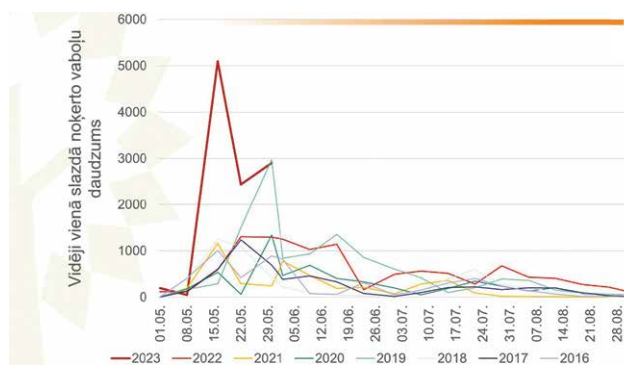
Saistībā ar egļu astopzobu mizgrauža masveida savairošanos Valsts meža dienesta ģenerāldirektors no 2023. gada 1. jūlija līdz 1. septembrim izsludina mežsaimnieciskās darbības ierobežojumus vērtīgajās egļu audzēs visā Latvijas teritorijā.

Lēmums pieņemts, pamatojoties uz ekspertu darba grupas izvērtējumu, un tas nosaka nepieciešamību turpināt mežsaimnieciskās darbības ierobežojumus, kas bija spēkā no 1. aprīļa līdz 30. jūnijam. Iepriekš ierobežojumi tika noteikti 32 novadu 230 pagastos, bet no 1. jūlija tie attiecināmi uz visu Latvijas teritoriju.

Nēmot vērā LVMI "Silava" monitoringa datus un egļu astopzobu mizgrauža attīstības ciklu, meža nozares speciālisti uzskata, ka ārkārtējās situācijas ierobežojumi ir jāturpina. "Lai saglabātu vērtīgās egļu mežaudzes, saimnieciskās darbības ierobežojumi egļu audzēs jāturpina līdz septembrim. Pasākumiem vajadzētu turpināties arī nākamajā gadā, lai egļu astopzobu mizgrauža ierobežošana būtu efektīva," uzsver Solvita Mūrniece.

Saskaņā ar Meža valsts reģistra datiem koku ciršana uz ārkārtējās situācijas periodu ir apturēta 12 700 cirmās ar kopējo platību 23 690 ha, no tām AS "Latvijas Valsts meži" valdījumā atrodas 4353 cirmsas 11 440 ha platībā. Valsts meža dienests veic uzraudzību, lai koku ciršana apturētajās cirmās netiktu veikta, izņemot, ja konstatētas svaigi kaitēkļa invadētas egles.

Datus sagatavoja:
Latvijas Valsts
mežzinātnes
institūts "Silava"

Kopš šī gada sākuma VMD saistībā ar mizgraužu bojājumiem izsniedzis 970 sanitāros atzinumus 1103 ha platībā, kas sastāda 3/4 no visiem sanitārajiem atzinumiem. Nedaudz vairāk kā puse nocērtamās platības ir valsts mežos, bet daudz neatpaliek arī pārējo īpašnieku meži.

Paralēli šī gada izcirtumos tiek izvietoti feremonu slazdi. SIA "Rīgas meži" apsaimniekotajās platībās ir uzstādīti 255 slazdi, cirsmu kopējā platība – 98,4 ha. AS "Latvijas Valsts meži" 1400 slazdi, kas izvietoti 340 ha. Meža pētīšanas stacijas apsaimniekotajās platībās – 786 slazdi, cirsmu kopējā platība – 166 ha. LVMI "Silava" monitoringa ietvaros izvietots 81 slazds. Valsts meža dienests jau sāk izvietot slazdus privāto meža īpašnieku cirmās, kas atbilst noteiktajiem kritērijiem.

Kopumā meža īpašnieki izprot situācijas nopietnību un saimnieciskā darbība egļu mežaudzēs ir būtiski samazinājusies. Tomēr joprojām ir svarīgi apsekt vērtīgās

egļu mežaudzes un pārliecināties, vai eglēs nav redzami svaigi bojājumi. Ja tādi ir konstatēti, jāvēršas Valsts meža dienestā, lai saņemtu apliecinājumu bojāto koku ciršanai.

Vērtīgo egļu audžu aizsardzības pasākumi iepriekš tika noteikti ar 30.03.23. Ministru kabineta rīkojumu Nr.180 "Rīkojums par ārkārtējās situācijas izsludināšanu". Turpmākos mežsaimnieciskās darbības ierobežojumus izsludina Valsts meža dienesta ģenerāldirektors, pamatojoties uz Meža likuma 27. panta pirmo un otro daļu un Ministru kabineta 27.06.23. noteikumu Nr. 348 "Meža aizsardzības noteikumi" 13., 14. un 18. punktu.

Valsts meža dienests ir valsts pārvaldes iestāde, kas uzrauga meža apsaimniekošanu, mežību un dabas aizsardzības reglamentējošo normatīvo aktu ievērošanu, kā arī īsteno meža uguns apsardzību. Dienests uztur Meža valsts reģistru.

Iveta Pavziniuka, Valsts meža dienesta sabiedrisko attiecību speciāliste

mežziņa ikreizēju rakstisku atļauju.

Savukārt meža īpašniekiem ir jāparūpējas, lai meža ceļi un stigas būtu atbrīvotas no sagāztajiem kokiem un krūmiem, lai nepieciešamības gadījumā meža ugunsdzēsības automašīnām būtu iespējams brīvi pārvietoties. Tāpat meža īpašniekam ir jāzina, ka pēc meža ugunsgrēka likvidācijas viņa mežā veikt meža ugunsgrēka

vietas uzraudzību ir īpašnieka pienākums.

Valsts meža dienests nodrošina ugunsapsardzību visos Latvijas mežos. Dienesta rīcībā ir 40 jaudīgas specializētas meža ugunsdzēsības autocisternas, kas izvietotas meža ugunsdzēsības stacijās visā Latvijā. Dzēsšanas darbus veic kvalificēti dienesta darbinieki, izmantojot arī īpaši aprīkotas apvidus automašīnas ar dzēša-

nas iekārtām, kvadriciklus, dronus. Lai operatīvi atklātu meža ugunsgrēkus, no ugunsdzēsības torņiem tiek veikta uzraudzība, ko nodrošina gan torņu dežuranti, gan video novērošanas kameras.

Meža ugunsdzēsšanas darbi notiek ciešā sadarbībā ar Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu, tādēļ, pamanot meža ugunsgrēku, nekavējoties jāzvana uz tālruni 112.

VALSTS MEŽA DIENESTS NODOD UKRAINAI PIECAS UGUNSDZĒSĪBAS AUTOCISTERNAS

Valdība apstiprinājusi piecu Valsts meža dienesta ugunsdzēsības transportlīdzekļu nodošanu Ukrainas valdības iestādēm. Ar fonda *Entrepreneurs for Peace* palīdzību Ukrainas rīcībā tiks nodota viena 1979. gada ZIL 131 markas automašīna, viena 2000.

gada GAZ 3308 markas automašīna un trīs GAZ 66 markas automašīnas, kas ražotas no 1986. gada līdz 1995. gadam.

Iveta Pavziniuka, VMD sabiedrisko attiecību speciāliste

Attēlā: Automašīna GAZ 66

PAR FSC STANDARTA APSTIPRINĀŠANU

2022. gada 20. decembrī tika apstiprināts FSC pagaidu Nacionālais meža uzraudzības standarts Latvijai (FSC-STD-LVA-01-2023). Šā gada 18. aprīlī tas tika oficiāli publicēts un spēkā stāšies 2023. gada 15. jūlijā.

Satraukumam nav pamata – pārejas periods ir vienu gadu ilgs

FSC meža uzraudzības standartiem parasti tiek noteikts vienu gadu ilgs pārejas periods. Arī šim standartam pārejas periods ir viens gads un atskaites punkts ir standarta spēkā stāšanās datums.

Pārejas periodā FSC sertifikāta turētāji var izvēlēties, vai auditā viņu darbības atbilstība tiks vērtēta pēc jaunā vai vēl pēc vecā standarta. Parasti FSC meža apsaimniekošanas sertifikātiem beidzas derīgums sešus mēnešus pēc pārejas perioda beigām, ja attiecīgie sertifikāta turētāji vēl nav audītēti, pamatojoties uz jauno standartu. Taču, ja tas ir jau izdarīts, sertifikāts paliek spēkā.

FSC principi un kritēriji

FSC principos un kritērijos ietilpst 10 principi. Katru no tiem precīzāk apraksta vairāki kritēriji. Taču sertifikācijas prasības ir atspoguļotas konkrētos, skaidros un novērtējamajos indikatoros katrā no kritērijiem. FSC principi un kritēriji ir vienādi visā pasaulē, un tikai standarta izstrādes procesa ietvaros darba grupa indikatorus var pielāgot vietējiem apstākļiem.

5. versijas FSC principi:

- 1) likumu ievērošana,
- 2) darbinieku tiesības un darba apstākļi,
- 3) pamatiedzīvotāju tiesības,
- 4) attiecības ar vietējo sabiedrību,
- 5) ieguvumi no meža,
- 6) ietekme uz vidi un vides vērtības,
- 7) apsaimniekošanas plānošana,
- 8) monitorings un novērtēšana,
- 9) īpaši saglabājamās vērtības,
- 10) apsaimniekošanas darbību īstenošana.

Būtiskākās atšķirības, salīdzinot ar iepriekšējās versijas FSC principiem, ir šādas:

- 4. versijas 2. principa (īpašuma un lietošanas tiesības un atbildība) prasības tika sadalītas un integrētas 5. versijas 1. un 4. principā,
- 4. versijas 4. principa daļa par strādnieku tiesībām tika integrēta 5. versijas 2. principā,
- 4. versijas 6. principa jautājumi attiecībā uz apsaimniekošanas darbību īstenošanu tika pārnesti uz 5. versijas 10. principu,
- 4. versijas 10. princips par plantācijām tika integrēts pārējā standartā (galvenokārt 5. versijas 6. un 10. principā),

Foto: Laila Sestakovska

Līdz 2023. gada 1. jūnijam izsniegtie sertifikāti

	Pasaulē	Latvijā
Meža apsaimniekošanas sertifikāti	1496 (81 valstī)	17
Sertificētā meža platība	158,9 miljoni ha	1 224 156 ha
Piegādes ķēdes sertifikāti	55 442 (137 valstīs)	335

- 9. princips tika pārdēvēts, un tā uzmanība jaunajā versijā ir mērķēta uz īpaši saglabājamām vērtībām, nevis uz īpaši saglabājamo vērtību teritorijām.

Standarta mērķi

- Standartam kopumā ir divi būtiski mērķi:
- nodrošināt prasību kopumu, lai meža apsaimniekotāji spētu īstenot atbildīgu meža apsaimniekošanu un pierādīt atbilstību standartā noteiktajām prasībām,
- nodrošināt, ka FSC akreditētas sertifikācijas iestādes (auditori) spētu novērtēt meža apsaimniekošanas atbilstību standarta prasībām un uz tā pamata izsniegt vai atjaunot meža apsaimniekošanas sertifikātus.

Standarts ir derīgs sertifikācijai visā Latvijas teritorijā visos meža tipos un īpašumtiesību veidos – gan valsts, gan privātajos, gan arī pašvaldībām vai citām juridiskajām personām piederošos īpašumos.

Izdevīgāk sadarboties ar citiem meža īpašniekiem

Sertifikācijas izmaksas ietver gan akreditācijas maksu, gan arī auditoru laiku, kas mazam meža īpašniekam var šķist diezgan dārgi. Standarta prasību ieviešana savā darbībā arī prasa noteiktas zināšanas un prasmes, kas ne visiem ir pieejamas. Tāpēc maziem meža īpašniekiem, lai iegūtu FSC

meža apsaimniekošanas sertifikātu, izdevīgāk ir sadarboties ar citiem meža īpašniekiem, veidojot meža īpašnieku grupu.

Meža īpašnieku grupu var veidot gan uzņēmums, gan kooperatīvs, gan privātais meža īpašnieks. Jāpiebilst, ka grupas veidotājiem saistošs kļūst FSC Meža apsaimniekošanas grupu standarts (FSC-STD-30-005), kurā noteiktas prasības grupai, grupas dalībniekiem, noteikts atbildību sadalījums, pienākumi informācijas aprītē, uzraudzībā utt. Vienkāršākais FSC meža apsaimniekošanas sertifikāta iegūšanas veids ir pievienoties jau izveidotai grupai, kas saņēmusi FSC meža apsaimniekošanas sertifikātu.

Latvijā darbojas arī vairākas FSC akreditētas sertifikācijas iestādes. Informāciju par tām var atrast Assurance Services International vietnes sadaļā ar šādu adresi: <https://www.asi-assurance.org/s/find-a-cab>

Vadošie meža nozares uzņēmumi Latvijā, t. sk. arī meža apsaimniekotāji, ir ieguvuši FSC sertifikātus. Tos var sameklēt publiskajā FSC sertifikātu datu bāzē: <https://search.fsc.org/en/>

Imants KRŪZE,
Meža sertifikācijas
un apsaimniekošanas
konsultants

MAIJĀ AIZVADĪTI DIVI LIELĀKIE MEŽA DIENU PASĀKUMI

Pēc trīs gadu pārtraukuma 12. un 13. maijā Kuldīgas novada Struņķukrogā norisinājās izglītojošais meža nozares pasākums “Meža ABC”. Pasākuma devīze – mežs veselībai. Šī gada pasākums bija īpašs, jo tas notika jau desmito reizi. Divu dienu garumā pasākumu apmeklēja ap 11 000 interesentu. Pasākuma laikā dalībniekiem bija iespēja iepazīties ar pilnu meža apsaimniekošanas ciklu, kā arī uzzināt, ko mežs dod cilvēkam, kā mežā uzvesties, kas tajā aug un dzīvo, kur apgūt mežkopja profesiju un vēl daudz citu gudrību par un ap mežu.

Meža nozares organizācijas un uzņēmumi pasākuma dalībniekiem nodrošināja vairāk nekā 60 izzinošas meža pieturas, kurās bija iespēja izzināt, pagaršot, sajūst un pasmaržot.

Ogres tehnikuma pieturā “Meža mašīnu simulators” bija iespēja kļūt par meža mašīnu operatoru un caur simulatoru gūt attiecīgās iemaņas operatora darbā. Citā pieturā varēja reāli iekāpt meža mašīnās un vērot mežizstrādes paraugdemonstrējumus klātienē.

Pieturā “Mežs zem pēdām” apmeklētāji ar izpratni apguva terminus “dzīvā zemse-dze” un “nedzīvā zemse-dze”, kā arī Meža konsultāciju pakalpojumu centra konsultanti izglītoja par 2023. gada dzīvotni – kritālu. Pēc paraugiem varēja apskatīt kritālu sadalīšanās posmus – kā mainās koksnes struktūra un tur dzīvojošās sugas.

Pieturā “Meža rūpuļi un abinieki” apmeklētājiem bija iespēja paglaudīt īstu čūsku – zalkti. Dažiem tas bija izaicinājums, bet pēc baiļu pārvarēšanas viņi atzina, ka no čūskām nav jābaidās.

Meža biržas pieturā “Meža izsole” apmeklētāji piedalījās improvizētā izsoles spēlē, lai soli pa solim saprastu izsoles procesu gan no pārdevēja, gan no pircēja puses.

Pēc daudzveidīgajām aktivitātēm un jauno zināšanu apguves gan mazie, gan lielie bija patīkami saguruši, bet visi kā viens atzina, ka tas bija to vērts.

Maija beigās (26. un 27. maijā) Tērvē tika aizvadīts AS “Latvijas Valsts meži” organizētais Baltijā lielākais meža izziņas pasākums “Latvijas Meža dienas 2023”. Pasākuma galvenā tēma bija mežs un klimats. Pasākuma apmeklētājiem bija iespēja izprast, kāda loma mežam ir cīņā ar klimata pārmaiņām. Divu dienu garumā pasākumu apmeklēja rekordliels apmeklētāju skaits – 14 700 interesentu. LVM dabas parka Tēr-

Foto: Jana Alksnīte

MKPC komanda pasākumā Meža ABC

vete tematiskajā daļā “Kurbada zeme” 1,6 km garajā maršrutā tika nodrošinātas vairāk nekā 100 izzinošas pieturas, kur darbojās gan mežsaimniecības, gan kokapstrādes, gan arī citu nozaru profesionāļi.

Pasākuma apmeklētājiem bija iespēja iepazīties ar jaunākajām tehnoloģijām meža apsaimniekošanā, vērot meža tehnikas paraugdemonstrējumus, apskatīt medību trofejas, iemēģināt savu roku darbā ar kokapstrādes iekārtām, trenēties malkas zāģēšanā, iegulties čiekuru vannā, izbaudīt baskāju taku, pastaigāt pa purvu laipu, satikt Cūkmenu, iestādīt savu koku un baudīt koncertprogrammu uz lielās skatuves.

Nākamais meža dienu pasākums jau 7. septembrī. Rēzeknes novada Sarkaņkalnā norisināsies “Latvijas Finieris” organizētais pasākums “Zaļā klase”.

Fotokonkurss “Mežs un veselība”

21. aprīlī noslēdzās Meža konsultāciju pakalpojumu centra organizētais fotokonkurss jauniešiem Starptautisko meža dienu ietvaros.

Lai piedalītos fotokonkursā, dalībniekam bija jāiesniedz fotogrāfija ar nelielu aprakstu par tēmu “Mežs un veselība”, un vienlaikus dalībnieki tika aicināti paust viedokli par mežu kā nozīmīgu veselības avotu cilvēka dzīvē.

Žūrija četru locekļu sastāvā rūpīgi izvērtēja ikkatru iesūtīto fotogrāfiju un izvirzīja trīs uzvarētājus.

1. vieta – Kristers Brokāns

2. vieta – Kārlis Lūkass Koloda

3. vieta – Alise Ļisicka

Ieva TOMBERGA,
MKPC mežsaimniecības
projektu vadītāja
e-pasts: ieva.tomberga@
mkpc.lkc.lv
tālrunis: 26352648

LATVIJĀ PLĀNO 76 JAUNUS DABAS LIEGUMUS

2023. gada maija sākumā Latvijas sabiedriskajos medijos parādījās ziņa par Ministru kabineta (MK) noteikumu projekta izstrādi “Noteikumi par dabas liegumiem” (noteikumu projekts). Noteikumu projekts paredz noteikt 76 jaunus dabas liegumus un paplašināt sešus esošus dabas liegumus. Spēkā esošie MK noteikumi par dabas liegumiem pieņemti 1999. gadā, un tajos iekļauta informācija par 261 Latvijas dabas lieguma teritoriju. Noteikumu projekts arī izstrādāts, lai aktualizētu dabas liegumu administratīvo iedalījumu un kartogrāfisko materiālu atbilstoši mūsdienu ģeotelpisko datu prasībām.

Noteikumu projekts sagatavots, lai daļēji novērstu Eiropas Komisijas pret Latviju ierosināto pārkāpuma procedūru (Nr.2019/2304) par Eiropas Padomes 1992. gada 21. maija direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību saistību neizpildi, jo Latvijā netiek pietiekami aizsargāti staignāju meži, kā arī citi prioritārie mežu un zālāju biotopi. Ar noteikumu projektu plānots noteikt aizsardzību 21 871 ha, pamatā mežu, purvu un applūstošās zālāju platībās, tādējādi uzlabojot biotopu un sugu dzīvotņu aizsardzības statusu, lai uzsāktu pārkāpuma procedūras novēršanu. 90 % jaunveidojamo dabas liegumu tiek veidoti valsts meža zemēs (VAS “Latvijas Valsts meži” piederošās zemēs), 10% fiziskām un juridiskām personām piederošos īpašumos.

Ko nozīmē dabas lieguma statusa noteikšana zemes īpašniekam?

Pamatā ierobežojumus dabas liegumos nosaka MK 2010. gada 16. marta noteikumi Nr.264 “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, ja vien dabas liegumam nav izstrādāti individuāli aizsardzības un izmantošanas noteikumi. Attiecīgi, ja dabas liegums

ir izveidots meža zemēs, meža īpašniekam aizliegts:

- nosusināt purvus, mežaudzes slapjās minerālaugsnēs un slapjās kūdras augsnēs, veidot jaunas meliorācijas sistēmas, ierīkot jaunus meža (komersantu) ceļus;
- bojāt vai iznīcināt (arī uzarot, kultivējot vai ieaudzējot mežu) palieņu un terašu pļavas;
- veikt darbības, kuru rezultātā tiek mainīta ezeru, upju, vecupju un strautu krasta līnija un gultne, izņemot upju dabiskā tecējuma vai ūdenstecēm un ūdensstilpēm piegulošo teritoriju dabiskā hidroloģiskā režīma atjaunošanu;
- ir ierobežota zemes vienību sadalīšana un aizliegts mainīt zemes lietošanas kategoriju, izņemot atsevišķās situācijās – t. i., nebūs iespējama jaunas apbūves veidošana;
- veikt mežsaimniecisko darbību no 15. marta līdz 31. jūlijam, izņemot meža ugunsdrošības un ugunsdzēsības pasākumus;

Dabas parks
“Daugavas loki”

Foto: Inese Rītele

- cirst kokus galvenajā cirtē un rekonstruktīvajā cirtē, kopšanas cirtē (izņemot sausus), ja valdaudzes vecums pārsniedz: priežu un ozolu audzēm – 60 gadu; eglēm, bērziem, melnalkšņiem, ošiem un liepām – 50 gadu; apsēm – 30 gadu, atjaunot mežu stādot u. c.

Dabas lieguma statuss neliedz platībā ogot, sēņot, medīt.

Meža īpašniekiem, kam ir noteikti mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi, iespējams pieteikties kompensācijas maksājumiem par ierobežojumiem veikt mežsaimniecisko darbību – par to informācija publicēta pavasara “Čiekura” numurā.

Dabas aizsardzības pārvalde

PETĪCIJA PAR TAISNĪGĀM KOMPENSĀCIJĀM MEŽA ĪPAŠNIEKIEM

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija ir sagatavojusi Ministru kabineta noteikumu projektus, ar kuriem tiek veidotas jaunas aizsargājamas teritorijas, tajā skaitā privātajos mežos, un līdz ar to ir saasinājies jautājums par taisnīgām kompensācijām par saimnieciskās darbības ierobežojumiem mežā.

Šis jautājums tiek risināts jau gadiem. Vēsturiski viens no kompensācijas veidiem bija zemes atpirkšana no meža īpašniekiem vai arī vienreizēja kompensācija mežaudzes vērtībā. Pēc 2008. gada finanšu krīzes šīs kompensācijas tika pārtrauktas, jo nebija līdzekļu. Vēlāk tika ieviesti ikgadējie maksājumi no ES fondiem par NATURA 2000

teritorijām, taču likmes, jo īpaši no jauna noteiktiem ierobežojumiem, neatbilst taisnīgai kompensācijai, kā to paredz LR Satversme.

2018. gadā vairāk nekā 600 īpašnieku parakstīja vēstuli Valsts prezidentam, Ministru prezidentam un Tiesībsargam ar aicinājumu steidzami risināt šo jautājumu, jo tajā laikā tika intensīvi veidoti mikroliegumi privātajos mežos mazā ērgļa aizsardzībai. Tolaik Juris Pūce, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas ministrs, atbildēja, ka ir izveidota darba grupa šī jautājuma risināšanai. Darba grupā tika sagatavoti priekšlikumi gan ekonomiskās vērtības aprēķinam, gan veidiem, kādos kompensācijas varētu izmaksāt, taču rezultāts palika atvilktnē, jo nebija politiskā atbalsta prasīt

nepieciešamo finansējumu valsts budžetā. Līdz pat šim laikam jautājums ir iesaldēts. Toties nav iesaldēta jaunu aizsargājamo teritoriju veidošana.

Lai kārtējo reizi aktualizētu jautājumu par taisnīgām kompensācijām, Latvijas Meža īpašnieku biedrība ir sagatavojusi parakstīšanai petīciju, kas tiks iesniegta valsts augstākajām amatpersonām. Plašāk lasiet vietnē www.mezaipasniki.lv sadaļā – Aktualitātes.

Sigita ALKSNE,
Latvijas Meža
īpašnieku biedrības
projektu vadītāja

SEMINĀRI MEŽA ĪPAŠNIEKIEM

Liels prieks redzēt un apzināties, ka daļu no savas dzīves meža īpašnieki velta, dodoties uz MKPC rīkotajiem semināriem un nereti mērojot ceļu pāri visai Latvijai, ja tēma šķiet saistoša un interesanta.

Semināri tiek organizēti Valsts kopējās lauksaimniecības politikas tīkla ietvaros. Lai tie būtu interesanti un kvalitatīvi, par to rūpējas profesionāli darbinieki – MKPC nodaļu mežsaimniecības konsultanti sadarbībā ar Latvijas Valsts mežzinātnes institūtu “Silava”, Valsts meža dienestu, Dabas aizsardzības pārvaldi un citām iestādēm.

Piemēram, Sēlijas nodaļā īstenoti jau septiņi semināri par tādām aktuālām tēmām kā egļu astoņzobu mizgrauža ierobežošana; meža stādīšana un pieejamie stādi, nākotnes klimatam piemērotu mežaudžu veidošana, kā arī putniem draudzīga meža apsaimniekošana un aktualitātes medību jomā. “Bieži gadās, ka seminārs nespēj vien beigties, jo dalībnieki lektorus notur ar daudziem, jo daudziem jautājumiem, un lielākā daļa dalībnieku ar interesi noklausās visas atbildes,” stāsta Inese Ozoliņa, Sēlijas nodaļas mežsaimniecības konsultante.

Semināra sagatavošana ir darbietilpīgs process, kurā tiek apzinātas meža īpašnieku problēmas, saimniekojot savos īpašumos.

Semināra dalībniekus vieno tas, ka ir iespēja apmainīties ar informāciju, kā arī dalīties apsaimniekošanas pieredzē. Ikvienam meža īpašniekam ir svarīgi dzirdēt piemērus, dalīties un apzināties, ka viņa problēmas meža apsaimniekošanā nav unikālas.

“Semināros, uzklusot dalībniekus, izvērtēju nepieciešamību pēc informācijas par interesējošiem jautājumiem, piefiksēju vajākos posmus, par kuriem būtu nepieciešama papildu informācija. Tā rodu idejas semināru tēmām un norises vietām,” stāsta Agrita Šēnberga, MKPC Dienvidkurzemes nodaļas vecākā mežsaimniecības konsultante.

Novērtējam lektoru profesionālo ieinteresētību, daloties ar padomiem un sniedzot atbildes uz konkrētiem jautājumiem. Kopīgi iztīrījām reālas situācijas pēc pieredzes, kopīgi rodam atbildes uz dalībnieku jautājumiem.

**Semināri tiek rīkoti par jaunumiem meža nozarē, likumdošanā, dažādu meto-
diku skaidrošanā, projektu izstrādē u. c.**

Nereti meža īpašniekam ir nepieciešams atnākt uz semināru, lai gūtu apstiprinājumu savai pareizai vai nepareizai darbībai mežā un iegūtu papildu izzinošos informatīvos materiālus.

Meža īpašnieki uzsver, ka viens no vērtīgākajiem ieguvumiem ir to likumu izskaid-

Foto: Inese Ozoliņa

Semināra dalībniekus iepazīstina ar ietvarstādiem

Foto: Inese Ozoliņa

Stāsts par biotopu - lakstaugiem bagāti egļu meži

Foto: Inese Ozoliņa

Semināra dalībnieki apskata mizgrauža invadētu mežaudzi

rošana, kurus nav iespējams izprast pašu spēkiem. Pēc katra semināra izanalizējam, kas bija labs, kādas zināšanas ir iegūtas, apkopojam informāciju, varam palūkoties uz savu darbu arī no malas. Ja īpašnieki aiziet apmierināti, esam gandarīti.

Aicinām uz semināriem visā Latvijā

Aicinām uz semināriem jaunos meža īpašniekus, kā arī tos, kas jau ieguvuši zināšanas un pieredzi. Semināros valda mierīga un harmoniska gaisotne, ik reizi

Foto: Jāņa Alksnīte

Jaunaudzes stādīšana

esam priecīgi satikties un redzēt arī jaunas sejas. Cenšamies, lai pasniegšanas maniere ir viegla, visiem saprotoša, lai ikviens bagātinātu savu zināšanu krājumu.

Uzzināt par plānotajiem semināriem var interneta vietnē www.mkpc.lkk.lv, sadaļā – Semināri meža īpašniekiem.

Agrita ŠĒNBERGA,
MKPC Dienvidkurzemes
nodaļas vecākā
mežsaimn. konsultante
tāl. 29285111
e-pasts: agrita.senberga@mkpc.lkk.lv

LIMBAŽNIECES VELGAS DZĪVES MOTO – “DZIMUSI BRĪVĪBAI”

Šajā pavasarī pēc 37 meža nozarē nostrādātiem gadiem aktīvās darba gaitas noslēdza MKPC Limbažu nodaļas mežsaimniecības konsultante Velga Senkovska. Viņa pati gan atzīst, ka domas un dažkārt arī darbi joprojām saistās ar mežu, jo bagātā pieredze ļauj sniegt ne vien padomu, bet arī palīdzīgu roku gan kolēģiem, gan apkārtnes meža īpašniekiem. Velga teic, ka uz savu darba mūžu var atskatīties ar gandarījumu un profesija, ko izvēlējusies jau 15 gadu vecumā, pavisam noteikti ir bijusi istā.

– Vai Limbaži ir tava dzimtā vieta?

– Jā, šeit esmu dzimusi un māja, kurā pašlaik dzīvoju kopā ar jaunākās meitas Daces ģimeni, ir arī gandrīz vai vienīgā mana dzīvesvieta. Kopā ar vecākiem šeit ievācāmies, kad man bija seši gadi. Mācījies Limbažu 1. vidusskolā. Pēc 8. klases aizgāju mācīties uz Rankas Meža skolu. Mamma nebija priecīga par manu profesijas izvēli, viņai šķita, kas tas man būs par grūtu. Tālāk mācījies Aizupes meža tehnikumā, un vēlāk, kad bija nepieciešama arī augstākā izglītība, Latvijas Universitātē pabeidzu uzņēmējdarbību lauksaimniecībā.

– Kas ir sniedzis lielāko gandarījumu darbā?

– Joprojām priecājos par kokiem, ko esam kopā ar ģimeni stādījuši. Kad bērni bija mazi, izmantojām iespēju tikt pie papildu ienākumiem, piedalījāmies meža stādīšanas darbos, un nu jau tās ir 35-40 gadus vecas eglu audzes. Tāpat man vienmēr ir prieks, ja varu palīdzēt ar padomu mežu saimniekiem.

Vienmēr gandarījumu sniegusi sadarbība ar jauno paaudzi, piemēram, Liepupes mazpulcēniem. Atceros, reiz pie manis pienāca meitenīte un pastāstīja, ka savus vecākus aizvedusi uz mežu, lai parādītu, kur esam stādījuši eglītes. Jauki, ka bērnam tas ir patīcis un viņš ir arī kaut ko iemācījies.

– Šo gadu laikā taču piedzīvotas arī dažādas pārmaiņas – gan veicamo darbu ziņā, gan attieksmē pret mežu

– Jā, tā ir. Un kas tik savulaik nav darīts! Mežniecībai bija jāpilda plāni, ko sadalīja mežsargiem. Katram bija jāsaņemta noteikta daudzums jaungada eglīšu. Atceros, kad gaidīju pirmo meitu, mamma nāca man palīgā tās egles dabūt ārā no meža. Tad gan viņa sacīja: “Ko es tev teicu, meit? Šis ir verga darbs!” Tad bija jāsaņemta skujkoki zirgu ilksmī un loki, ko gatavoja Mazsalacas pajūgu rūpnīcā. Arī pirtsslota un slaukāmās slotas sētniekiem jāsasien. Kad tikko

70. dzimšanas dienas svinības, kas nosvinētas kuplā radu un draugu pulkā

sāku strādāt, bija lielo vējgāzu laiks, un no 1967. gada līdz 1969. gadam viesstrādnieki no Ukrainas brauca strādāt mežos. Tad jau sešos no rīta bija jābūt mežā, katra krava jāuzmēra, jāizraksta pavadzīmes, dažreiz strādāju līdz vēlam vakaram. Biju jauna, brīva, un tas nelikās nekas grūts. Kad gucūli savu darbu pabeidza, ziemās vajadzēja sadedzināt visas skujkoku atliekas, lai nesavairotos kaitēkļi – zari bija sakrauti lielās kaudzēs. Atkal aicināju palīgā mammu, viņas māsas ģimeni, jo bija noteikti termiņi, stingras prasības, kas jāievēro.

– Kādi ir meža saimnieki mūsdienās?

– Ļoti dažādi. Tiem, kas mežu ir saņēmuši mantojumā, pret to ir pavisam cita attieksme nekā tiem, kuri ir nopirkuši, pārpirkuši un uzreiz grib dabūt no tā ārā naudu. Taču prieks, ka netrūkst šo rūpīgo saimnieku, un tos arī gribas atbalstīt ar padomu. Arī tagad vienmēr visiem saku: zvaniet man, MKPC jautā – palīdzēsim.

– Vai, aktīvi strādājot, ir bijis laiks arī kādiem vaļaspriekiem?

– Arī mani lielākie hobiji ir saistīti ar dabu. Tā ir riekstošana un ogošana. Pat uz Latgali esmu braukusi ogās. Mans rekords ir 84 litri dzērveņu. Mazliet atstāju sev, pārējo izdalu draugiem un kolēģiem.

Esmu liela teātra mīlētāja. Mums ir izveidojusies sava grupiņa, un mēs kopā regulāri braucam uz dažādām teātra izrādēm.

Gribu pateikt lielu paldies visiem saviem kolēģiem MKPC galvenajā birojā Ozolniekos, kas nekad nav lieguši pado-

Pie eglēm, kas netālu no Limbažiem stādītas pirms 30 gadiem

mu un atbalstu, tāpat arī Limbažu nodaļas vadītājam Jānim Zvaigzdnem. Īpašs paldies Madonas un Preiļu kolēģēm Mairitai Bondarei un Astrīdai Rudzītei, kā arī Sarmītei Grundšteinei un Santai Saknei, ar kurām daudz esmu strādājusi kopā. Ar saviem kolēģiem allaž esmu jutusies kā otrā ģimenē. Man ir bijusi tā laime strādāt ar prieku un patikšanu.

Kolēģu teiktais:

• Ar Velgu, strādājot MKPC, bija ļoti viegli sastrādāties. Kopā lasot lekcijas, labs tandēms vienam otra stāstīto papildināt!

• Ļoti atsaucīga, ziņoša, darbīga kolēģe. Ikdienas steigā vienmēr visus mūs atceras un sveic pirmā! Vēl joprojām atceros mūsu MKPC Ziemassvētku pasākumu pie Velgas un kolēģiem Limbažu nodaļā ar Sudraba muzeja apmeklējumu Limbažos un gardo zupu pie Velgas pagalmā. Bija auksts, bet tik silti visiem kopā!

• Velga ir apveltīta ar izcilu precizitāti, atbildību pret darba pienākumiem un atmiņu uz skaitļiem, jo īpaši uz kolēģu un arī daudzu klientu jubilejas datumiem!

• Atsaucīga, nekad neaizmirsīs apsveikt kolēģus un draugus! Esmu satikusi kultūras pasākumos, tāpat interesējas par visu!

Andris VĪRS,
MKPC Ziemeļvidzemes
nodaļas vecākais
mežsaimniec. konsultants
tāl.: 26108426
E-pasts: andris.virs@
mkpc.lkc.lv

TRUPES BOJĀTA KOKSNE SAMAZINA TĀS VĒRTĪBU UN IETEKMĒ OGLEKĻA APRITI

Kas ir serdes trupe?

Serdes trupes sastopamība un izplatība dažādu vecumu audzēs ir būtiski faktori, kas ietekmē mežaudzes vērtību. Trupe koku stumbros noārda koksni, samazinot vērtīgās koksnes īpatsvaru, kā arī būtiski vājina audzes noturību pret vēju. Trupi izraisošās sēnes ir vienīgie organismi, kas spēj pilnībā mineralizēt visas koksnes sastāvdaļas, sadalot tās līdz ūdenim un CO₂, tādējādi būtiski ietekmējot arī oglekļa apriti meža ekosistēmā. Trupe ir koksnes audu galveno sastāvdaļu (celulozes un lignīna) noārdīšanās dažādu sēņu izdalīto fermentu ietekmē, un tā rezultātā tiek traucēti koka fizioloģiskie procesi, noārdās koksnes šūnu apvalki, mainās koksnes anatomiskā struktūra, fizikālās un ķīmiskās īpašības, kā arī koksnes krāsa. Trupes bojātu koksni pamatā var iedalīt divās galvenajās grupās: 1) iekrāsojums – koksne sāk parādīties citas krāsas plankumi vai arī tā pilnībā mainījusi savu sākotnējo krāsu un 2) mīkstā trupe – acīm redzams koksnes blīvuma un masas samazinājums. Kad koksne satrupējusi pilnībā, izveidojas dobums.

Kas notiek, kad koksne ir satrupējusi?

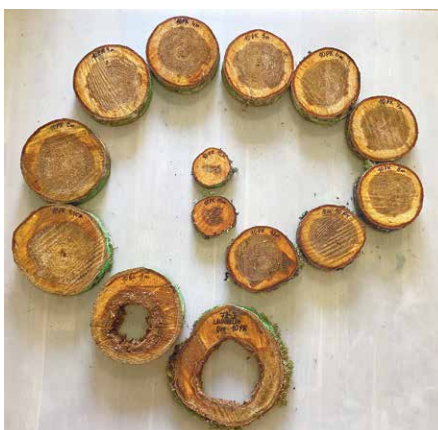
Trupējusi koksne vispirms negatīvi ietekmē koksnes spēju izturēt triecienus. Parasti tam seko lieces izturības samazināšanās. Koksnes blīvums ir nozīmīgs rādītājs, kas raksturo gan koksnes stingrību, gan lieces izturību. Serdes trupes ietekmē, piemēram, koksnes blīvuma samazinājums par 1–9 % izraisa koksnes triecienizturības samazināšanos attiecīgi par 20–80 %, vai lieces izturības samazināšanos līdz pat 75 %, atkarībā no trupes veida un koku sugas.

Kā atpazīt trupi?

Jāatzīmē, ka ne vienmēr koku stumbros trupēšana sākas no celma daļas. Dažkārt serdes trupe var attīstīties stumbra vidusdaļā. Viena no visdrošākajām pazīmēm, kas liecina par trupi, ir piepju klātbūtne pie stumbra pamatnes, augsnes virskārtā vai uz paša stumbra virsmas. Piepes apakšpusi klāj sīki stobriņi, kuros attīstās sporas, un tās inficē citus kokus. Noteikti jāatzīmē, ka piepju noņemšana koka veselību neuzlabos, jo tās jau ir sekas tam,

Melnalkšņa sagatavošana trupes kolkonnas mērījumu veikšanai

Trupes izplatība baltalkšņa stumbūrā

ka koku ir inficējusi trupe. Par trupes veidošanos liecina arī tas, ka koka stumbram kādā no tā daļām veidojas paresninājums vai redzamas aizaugušas rētas.

Lapkokus nav ieteicams audzēt pārāk ilgi

Lapkokam novecojot, pieaug dažādu koksnes defektu rašanās iespējamība. Bioloģiskā novecošanās, kas baltalksnim ir apmēram 30–40 gadi, melnalksnim un āra bērzam 70–90 gadi, purva bērzam 60–80 gadi, bet apsei apmēram 40–50 gadi, ievērojami palielina trupes izraisītu defektu rašanās risku. Pētījumu rezultāti rāda, ka pāraugušās lapkoku audzēs ar mīksto trupi bojātu koku skaits var pat sasniegt 80–100 %, atkarībā no koku sugas.

Ko vērts zināt par trupi

Dažādos pētījumos ir aprakstīts, ka pret trupi izturīgāku koku koksne ir blīvāka. Blīvākā koksne ir mazāk gaisa, tāpēc tā ir mazāk piemērota vide trupes attīstībai. Tāpat koku izturība pret trupi daždos gadījumos ir saistīta arī ar lielāku ātraudzību, jo ātrāk augošiem kokiem ātrāk aizaug zaru rētas un dažādi ievainojumi, pa kuriem galvenokārt notiek koku inficēšanās. Lai mazinātu serdes trupes nelabvēlīgo ietekmi un izplatību lapkoku audzēs, ir svarīgi laikus veikt sastāva kopšanu un retināšanas cirtes, lai kokiem nesamazinātos radiālā pieauguma veidošanās. Praksē trupes infekciju izplatīšanos var novērst, retināšanas laikā nocērtot bojātos kokus un nepieļaujot palikušo koku mehānisku traumēšanu.

Kādi pasākumi uzlabo kokaudzes noturību pret trupi

Meža apsaimniekošanas pasākumi, par kuriem ir vispārpieņemamākie pierādījumi, ka tie palielina meža noturību pret dažādiem serdes un sakņu trupi izraisošiem patogēniem, ir stādījumu ierīkošana ar nelielu biežību, mežaudžu kopšana, celmu izstrāde vai to apstrāde ar bioloģiskiem un ķīmiskiem preparātiem. Arī mistraudžu veidošana, palielinot koku sugu daudzveidību, uzlabo kokaudzes noturību pret trupi. Ja inficētajās audzēs trupējušos kokus vairs nav iespējams izglābt, tad savlaicīga trupes ierobežošanas pasākumu plānošana noteikti var samazināt tās sastopamību nākotnē.

Latvijā jau iepriekš ir veikti pētījumi par trupes izplatību un ietekmi uz kokmateriālu iznākumu, taču trūkst zināšanu par stumbra trupes ietekmi uz kokaudžu biomasu un oglekļa uzkrājumu. Šāda informācija ir īpaši svarīga, lai novērtētu trupes izplatības ierobežošanas pasākumu ietekmi uz klimata izmaiņām.

Publikācija sagatavota pētījuma “Kokaudžu biomasas un oglekļa uzkrājuma aprēķinu nenoteiktības samazināšana” ietvaros (pētniecības pieteikuma numurs: 1.1.1.2/VIAA/4/20/687), kura mērķis ir izstrādāt metodiku stumbra trupes ietekmes izvērtēšanai uz Latvijas kokaudžu oglekļa uzkrājumu.

Jānis LIEPIŅŠ,
LVMI “Silava” pētnieks

MAZĀ MEŽA TEHNIKA

PROJEKTA IETVAROS IEGĀDĀTS KVADRACIKLS

Pirms trim gadiem meža īpašnieks Jānis Jansons Eiropas lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) Latvijas Lauku attīstības programmas 2014.–2020. gadam apakšpasākuma “Darbības īstenošana saskaņā ar sabiedrības virzītās vietējās attīstības stratēģiju” aktivitātes “Vietējās ekonomikas stiprināšanas iniciatīvas” līdzfinansētā projekta ietvaros iegādājās mežsaimnieciskos mērinstrumentus un mobilo mazgabarīta tehniku – paaugstinātas caurgājamības pilnpiedziņas transportlīdzekli – kvadraciklu (tas aprīkots ar spēka staciju (hidrostaciju)), kas lietojams savienojumā ar mazgabarīta meža piekabi un hidromanipulatoru.

Kāpēc šāda izvēle?

“Šādu komplektu izraudzījies, jo tam ir relatīvi zema pašizmaksa un zemas ekspluatācijas izmaksas, bet tas ir ar pietiekami augstu efektivitāti. Šim komplektam nav konkurentu neliela apjoma meža kopšanas darbos, jo īpaši jaunaudzēs,” skaidro Jānis.

Funkcionalitāte

Šis komplekts ļauj veikt ne tikai apaļkoksnes pievešanu tajās meža kopšanas (jo īpaši jaunaudžu kopšanas) cirtēs vai sanitārajās cirtēs, kur klasiskā meža tehnika ir par smagu vai lielu, bet to perspektīvā ir iespējams izmantot arī citiem specifiskiem darbiem mežā un arī ārpus tā. Piemēram, tehniku papildus pielāgojot un aprīkojot, to var izmantot meža stādu transportēšanai uz stādīšanas vietām, meža grāvju tīrīšanai, bebra aizsprostu nojaukšanai u. tml. Nav nepieciešams veidot treilēšanas ceļus.

Foto: Jānis Jansons

Kvadracikls un skaldītājs viens otru papildina

Saudzīga attieksme noteikti atmaksājas

Kas ir ļoti būtiski – šī komplekta izveidība un saudzīgā darbība mežā. Ar to var izvest materiālu, nebojājot paliekošos kokus un augsni. Mežaudzes kopšanas darbi ir jādara, turklāt pēc iespējas saudzīgāk, tad arī koki augs ātrāk, labāk un daudz kvalitatīvāki. Rezultātā sanāks arī vairāk koksnes. “Varu droši teikt, ka saudzīga attieksme pilnīgi noteikti atmaksājas,” stāsta Jānis.

Zināšanai – kvadracikls reģistrēts Valsts tehniskās uzraudzības aģentūrā kā traktor-tehnika, grupā – sedlu sēžas visurgājējs.

Meža īpašniekiem bieži trūkst piemērotas tehnikas

“Ņemot vērā kurināmās malkas augstās tirgus cenas, privāto mežu īpašnieki ir ieinteresēti malku iegūt paši sava īpašuma teritorijā, kopjot jauna-

Kvadracikls – ļoti noderīgs ne tikai jaunaudzēs, bet arī krājas kopšanas cirtēs

Koks ir jāuzliek uz padeves lentes, tālāk skaldītājs pats to ievilk un sagarumo

Malkas skaldītāja lente

dzes vai novācot apaugumu lauksaimniecības zemēs. Lielākajā daļā gadījumu viņiem trūkst piemērotas tehnikas, lai šo koksni izvestu no meža vai arī pašiem ir tehnika, kas nav izmantojama, piemēram, pārmitros mežos,” skaidro Jānis.

Mājsaimniecībām vidēji sezonā nepieciešami 15–20 m³ malkas

Mājsaimniecību aptauja liecina, ka vidēji vienai mājsaimniecībai sezonā nepieciešami 15–20 m³ malkas, kuru ik gadu iespējams iegūt mājsaimniecībai piederošajā mežā – gan retiņot jaunaudzes un tādējādi sekmējot paliekošā meža ražību, gan izvēcot vēja gāztos vai sausos kokus. “Minētais koksnes apjoms atbilst tam daudzumam, kādu vienas darba dienas laikā ir iespējams izvest ar mazgabarīta meža tehniku,” piebilst Jānis.

Kvadracikls un malkas garinātājs – skaldītājs papildina viens otru

Jānis projekta ietvaros iegādājās arī pārvietojamo malkas garinātāju – skaldītāju. Malkas garinātājs – skaldītājs ir reģistrēts Ceļu satiksmes drošības direkcijā un to var vilkt ar vieglo automašīnu līdzīgi kā jebkuru vieglās automašīnas piekabi.

Garinātāja – skaldītāja griezējmehanisms tiek darbināts ar iekšdedzes dzinēju, kas uzstādīts uz pašas iekārtas un tādējādi neprasa nekādus ārējus enerģijas avotus.

Gan mazgabarīta meža tehnika, gan malkas garinātājs – skaldītājs viens otru papildina. Mazgabarīta meža tehnika ir piemērota sīkkoksnes izvešanai, savukārt malkas skaldīšanas iekārta ir tieši paredzēta sīkkoksnes pārstrādei malkā, turklāt to var darīt arī uz vietas mežā.

“Ikvienam varu ieteikt šādu tehniku, jo mana pieredze rāda, ka šāds komplekts (kvadracikls un garinātājs – skaldītājs), salīdzinot ar izmaksām, ir ļoti efektīvs instruments sīkkoksnes pārstrādei malkā. Kopjot jaunaudzi, pie augstām šķeldas cenām ekonomiski izdevīgi ir izvest zarus un sīkos kociņus, vēlāk tos sašķeldot vai izmantot malkā. Šādu tehniku vai pakalpojumu iesaku tiem meža īpašniekiem, kas savā mežā grib saimniekot dabai draudzīgi, tajā pašā laikā efektīvi,” piebilst Jānis.

Jānis JANSONS,
MKPC Rīgas reģionālās
nodaļas mežsaimniecības
konsultants, tālr. 20262968
E-pasts: janis.jansons@
mkpc.llkc.lv

STĀDĪŠANA PABEIGTA – KO DARĪT TĀLĀK?

Ja izcirtums ir atjaunots stādīt, nedrīkst aizmirst par atjaunoto platību. Lai izcirtums sekmīgi atjaunotos un stādi labi iesaistīti un augtu, ir nepieciešami atbilstoši apstākļi – stādi ir jākopj. Jāņem vērā, ka stādus ietekmēs arī abiotiskie faktori – sausums, salnas, pārmērīgs augsnes mitrums, kā arī biotiskie faktori – kaitēkļi, pārnadži, grauzēji u. c.

Pirmā kopšana jau vienu divus mēnešus pēc stādīšanas

Ņem vērā – agrā pavasarī stādītie kociņi pamazām iesaistīs zālē, koku un krūmu atvasēs, avenājos. Tāpēc pirmā kopšana (agrotehniskā kopšana) jāveic jau vienu divus mēnešus pēc stādīšanas atkarībā no augsšanas apstākļiem un aizzēluma.

Kā kopt sastādītos kociņus

Viens no veidiem ir applaut zāli vismaz 50 cm rādiusā ap katru mērķa koku. Var arī apmēdīt zāli ap katru kociņu, tomēr, kā rāda pieredze, pēc laika zāle paceļas un turpina augt. Labāk būtu applaut vai apkāplēt.

Tikko iesaistītos kociņus apaugumā ir ļoti grūti ieraudzīt, un bieži vien tiek nopļautas galotnes vai pat viss kociņš. Ja atjaunotās platības kopšana tiek uzturēta pakalpojuma sniedzējam, ļoti svarīgi ir ne tikai izrunāt, kādas koku sugas ir stādītas platībā, bet arī darīt visu, lai kopējs pēc iespējas labāk redz un saprot, kur un kas ir iestādīts.

Šā gada pavasaris nav bijis labvēlīgs jaunajiem stādījumiem

Šis pavasaris ir bijis sevišķi grūts jaunajiem stādījumiem, jo būtisku ietekmi uz augiem visā valstī ir atstājis ilgstošais sausums. Neskatoties uz to, ir vietas un platības, kur stādījumi pamazām aizaug un ir arvien grūtāk ieraudzīt jaunus stādījumus, sevišķi lapu kokus – bērzu, melnalkšni.

Pēdējo nedēļu laikā novērojams, ka jaunā kociņu lapas pamatīgi apgrauž lapgrauži, piemēram, alkšņu zilais lapgrauzis, mazais salnu sprīžmetis. Šie lapgrauži jaunās lapas noēd tā, ka no tām pāri paliek tikai dzīslas un lapas kātiņš. Tas apgrūtina jauno kociņu iesaistīšanu un arī to ieraudzīšanu kopšanas laikā, pat ja stādīts sagatavotā augsne.

No savas pieredzes – kā dabā atzīmēt jaunus kociņus

Savos ģimenes īpašumos pieliekam mieti pie katra iestādītā kociņa. Tas ir vislabākais, taču arī visdarbietilpīgākais veids. Ja nav pie rokas, no kā pagatavot mietus, piemēram, izzāģēti lazdu krūmi, tad var iztikt

Foto: Maruta Pragubicka

Veids, kā dabā atzīmēt jaunus kociņus

ar mietiem vietās, kur mainās koku suga rindā. Piemēram, egles un bērza mistrojumā mitrās ieplakās stādīts bērzs, bet augstākās vietās egle. Šādi kopjot būs skaidrs, ka mainās koku suga un, piemēram, egļu rindā vienā posmā jāmeklē bērzs.

Bērza stādi kopjot ir ļoti grūti ieraudzāmi pat tad, ja pats pavasarī esi stādījis un it kā zini, kur tiem jābūt. Nereti pašam stādītājam gadās uzskatīt kādam virsū.

Vēl esmu mēģinājusi siet košas lentītes, kas ar laiku sadēd. Tās var nopirkt dārza un meža tehnikas veikalos. Lentītes redz labi. Bērzi ar koši dzeltenām lentītēm galotnēs izceļas starp avenājiem, tomēr arī tas ir darbietilpīgi.

Pirms dažiem gadiem jaunus kociņus mēģināju pūst ar meža krāsu. Tā dažreiz var izlīdzināt egļu stādījumus, bet lapu kokiem noteikti ne.

Atjaunotās platības nedrīkst atstāt novārtā

Aicinu meža īpašniekus pēc meža stādīšanas pavasarī neaizmirst un apsekot atjaunotās vai ieadzētās platības, sekojot līdz kociņu iesaistīšanai, pirmajiem pieaugumiem un kopšanas nepieciešamībai. Sevišķi uzmanīt priežu stādījumus – priecē ir jutīga pret apņojumu.

Ir pieejams Eiropas Savienības atbalsts jaunaudžu kopšanai. Tajā ietilpst arī agrotehniskā kopšana, kur galvenais darbs būs atbrīvot stādītos kociņus no bieža vai vidēji bieža krūmu aizzēluma, lai palielinātu mežaudzes noturību un pielāgošanās spēju iespējamām klimata pārmaiņām, kā arī nodrošinātu mežaudzes krājas pieaugumu un oglekļa uzkrājumu mežaudzē. Izmantojiet šīs iespējas! MKPC konsultanti ir pieejami visā Latvijas teritorijā un ir gatavi sniegt padomu un arī palīdzēt projektu sagatavošanā.

Mairita BONDARE,
MKPC Madonas nodaļas
vecākā mežsaimniecības
konsultante, tālr. 28381176
E-pasts: mairita.bondare@
mkpc.lkc.lv

 **MEŽA
BIRŽA**
www.mezabirza.lv

AUGOŠU KOKU IZSOĻU PĀRDOŠANAS REZULTĀTI

Izsoļu portālā www.mezabirza.lv 2023. gada pavasara sezonā kopumā veiksmīgi noslēgusās 44 izsoles. 1. aprīlī izsludinātās ārkārtējās situācijas egļu astonezību mizgrauža ierobežošanai ietekmē aprīlī Meža biržā norisinājās tikai četras izsoles. Maijā aktivitāte bijusi liela gan no pārdevēju, gan pircēju puses. Kopā pārdoti 149 hektāri meža cirsma ar kopējo izcērtamo likvidā apjomu 29 121 kubikmetri. Kopējais cenas pieaugums bijis 29,54 %, savukārt vidējais cenas pieaugums 34,32 %. Kopējā darījumu summa sasniedz nepilnus divus miljonus eiro.

Cirsma cenu apskats pa sortimentu grupām.

- Skuju koku cirsma (vismaz 70 % skuju koku) cenas, sākot no 32,30 līdz 88,83 EUR/m³, vidējā svērtā cena cirmām 69,40 EUR/m³.
- Skuju un lapu koku cirsma (skuju koku īpatsvars 40–60 %) cenas no 33,61 līdz 86,62 EUR/m³, vidējā svērtā cena 64,39 EUR/m³.
- Bērzu cirsma (valdošā suga bērzs – vismaz 70 %) cenas, sākot no 32,61 līdz 91,04 EUR/m³, vidējā svērtā cena 72,53 EUR/m³.
- Lapu koku cirsma (bērzs, apse, melnalkšnis) cenas, no 39,50 līdz 90,93 EUR/m³, vidējā svērtā cena šādām cirmām 63,61 EUR/m³.

Drīzumā plānotam publicēt īpašumu izsoles, kā arī aicinām sekot mūsu Facebook lapai, kurā regulāri ievietojam dažādas ar meža nozari saistītas aktualitātes. Tāpat mējas lapā ieviests jaunums – izglītojošo rakstu sērija Meža biržā. Ienāc www.mezabirza.lv.

Karīna Jakovina, SIA "Meža birža"

VASARĀ IETEICAMIE DARBI MEŽĀ

Visiem zināms, ka mežs ir ne tikai dzīves telpa daudzām ķerpiju, sūnu, augu, bezmugurkaulnieku, putnu un zīdītāju sugām, bet arī tas pilda nozīmīgu sociālo funkciju, nodrošina cilvēkiem atpūtas un brīvā laika pavadīšanas iespējas, kā arī ir vērtīgs resurss, kurā ieguldīt līdzekļus, izmantot dažādiem nolūkiem, iegūt koksni. Tomēr nedrīkst aizmirst, ka tā īpašniekam ir jānovērš riski, kas var samazināt mežaudzes vērtību. Darbi mežā jā dara visa gada garumā. Vasara ir izcili piemērota, lai uzmanīgi papētītu, kas mežā notiek.

Mežs ir jākopj

Lai mežs nākotnē augtu skaists un izturīgs pret vēju un snieglaumi, ledlaumi – jau no pirmā brīža tas ir jākopj. Katram kopšanas darba posmam ir savs mērķis.

Vasaras sākums ir īstais laiks, lai pārūpētos par jaunajiem sējumiem un stādījumiem – jaunaudzēs ap kociņiem jāaplaupj saaugušie zālaugi.

Īsi pēc meža iestādīšanas veic agrotehnisko kopšanu, lai atbrīvotu jaunus stādījumus no zālaugu apēnojuma un sakņu konkurences, ļaujot kociņam augt netraucēti. Kopšanu gaida arī dabiski apmežojušies izcirtumi.

Kopšana jāveic saskaņā ar meža atjaunošanas noteikumiem, kur norādīts minimālais kociņu skaits un augstums uz hektāra atbilstoši katrai koku sugai, lai tos varētu skaitīt kā apmežotu platību.

No 1. jūlija var atsākt kopt jaunaudzes:

- mistrotās audzēs vispirms jānovērtē mērķa suga, kas turpinās augt un veidot mežaudzi, visbiežāk to jau paredz, plāno-

jot meža atjaunošanu;

- jaunaudžu kopšanā saglabā taisnākos, kvalitatīvākos un perspektīvākos mērķa sugas kokus, bet nocērt konkurējošās sugas.

Piemēram:

- ja ir iestādīta priede, tad cērt bērzu un citus ātraudzīgos mīkstos lapu kokus;
- ja jāretina mērķa suga – cērt augšanā atpalikušos, slimību, kukaiņu, briežu dzimtas dzīvnieku vai mehāniski bojātos kokus;
- ja nav iespējams izveidot mērķa koku sugas tīraudzes, veido mistrotas audzes;
- ja tiek veidotas mistraudzes, vēlams veidot šādu sugu mistrojumu: priede, egļe; egļe, bērzs, liepa; egļe, cietie lapu koki, liepa, kā arī melnalksni var mistrot ar bērzu.

Agrotehniskās kopšanas vēlamie izpildes mēneši:

- priedei, bērzam – jūnijs, jūlijs (jūnijā koptās platības otro reizi kopj augustā, septembrī).

- jūlija sākumā nopļautās divgadīgo apšu atvases neataug tik ražīgi kā citā laikā pļautās.

Veicot šo darbu, tiek nodrošināta konkrētai vietai piemērotas koku sugas optimāla augšanas telpa un koku skaits uz hektāra, tādējādi tie labāk izmanto augšnes auglības potenciālu. Tiek veidotas veselās, noturīgas, pēc iespējas vienmērīgākas audzes, kas ļauj kokiem augt ātrāk un būt veselīgākiem. Jaunaudžu kopšanai izmanto krūmgriezi un motorzāģi.

Uzmanies no kaitēkļiem

Jāvēro priežu smecernieka apdraudēto skuju koku stādījumi, kā arī jāseko, vai egļēs nav ieviesies astoņzobu mizgrauzis. Svarīgi atcerēties, ka sausie, mizgraužu

bojātie koki risku mežaudzei vairs nerada, taču darbības, kas saistītas ar to izvākšanu vasaras periodā, var veicināt mizgraužu piesaisti audzēm, kurās šos kokus izvāc. Mežsaimnieciskā darbība būtu pieļaujama, ja tā notiek lapu koku audzēs, kur saņemamas vien atsevišķas egles.

Vasaras beigās vai rudens sākumā gatavo augsni nākamā pavasara stādījumiem

Augsnes sagatavošana ļauj mazināt zemes augu savairošanos un optimizēt augsnes mitruma režīmu, radot labvēlīgākus apstākļus kociņu augšanai, kā arī atvieglo meža stādīšanu un atjaunoto mežaudžu kopšanu. Vispiemērotākais laiks augsnes gatavošanai ir no vasaras beigām līdz pat vēlam rudenim.

Meža ceļiem un stīgām jābūt atbrīvotām

Meža īpašniekiem jāpārūpējas par meža ceļu un stīgu atbrīvošanu no sagāztajiem kokiem, kas traucē ugunsdzēsības transportam, kā arī jāsakārto piebrauktuves ūdens ņemšanas vietas.

Meža īpašnieki aicināti izmantot iespēju un piedalīties kādā no Meža konsultāciju pakalpojumu centra speciālistu sagatavotajiem klātienē semināriem par aktuālajām tēmām. Informācija par plānotajiem semināriem pieejama sadaļā: Semināri meža īpašniekiem.

Agrita ŠENBERGA,
MKPC Dienvidkurzemes
nodaļas vecākā
mežsaimn. konsultante
tāl. 29285111
e-pasts: agrita.senberga@
mkpc.lkc.lv

APAĻO KOKMATERIĀLU PRODUKTU CENU TENDENCES

Meža konsultāciju un pakalpojumu centrs (MKPC) sadarbībā ar Meža un koksnes produktu pētniecības un attīstības institūtu (MEKA), veicot apaļo kokmateriālu cenu monitoringu, secina, ka no 2023. gada marta līdz 2023. gada maijam koksnes tirgū ir vērojams cenas kritums visiem apaļo kokmateriālu sortimentiem, no kuriem vislielākais cenas kritums ir tieši papīrmalkas un apses sortimentiem.

Salīdzinot vidējās koksnes cenas no marta līdz maijam, būtiskākais cenu kritums ir papīrmalkas sortimentiem, apses un baltalkšņa, kā arī ozola, oša resnās lietkoksnis sortimentiem.

Laika posmā no marta līdz maijam papīrmalkas sortimentu cena ir nokritusies

visstraujāk – priedes un egles papīrmalkas sortimenta cenas kritums ir 20,65 % (63,25 EUR/m³), bērza papīrmalkas sortimenta cenas kritums ir 26,62 % (62,60 EUR/m³), apses papīrmalkas sortimenta cenas kritums – 11,61 % (61,00 EUR/m³). Apses apaļo kokmateriālu cenas kritums ir bijis visstraujākais, kur resnās lietkoksnis cenas kritums ir 44,5 % (62,50 EUR/m³). Baltalkšņa apaļo kokmateriālu cenas kritums, tāpat kā apses apaļajiem kokmateriāliem, bijis ļoti straujš, kur vidējās lietkoksnis cenas kritums ir 23,52 % (54,07 EUR/m³). Pārējiem koku sugu sortimentiem cenas kritums nav bijis tik izteikti straujš, bet saglabājot tendenci cenai kristies. Priedes resnās lietkoksnis cenas kritums ir 7,40 % (95,30 EUR/m³). Egles resnās lietkoksnis cenas kritums ir 3,93 %

(90,49 EUR/m³). Bērza resnās lietkoksnis cenas kritums ir 4,45 % (150,00 EUR/m³). Ozola, oša resnās lietkoksnis cenas kritums ir 24,22 % (205,00 EUR/m³). Ozola, oša malkas sortimenta cenas kāpums ir 2,1 % (92,58 EUR/m³), bet pārējo koku sugu malkas sortimenta cenas kritums – 13,73 % (44,53 EUR/m³).

Lai gan katru mēnesi ir novērotas vidējās koksnes cenu svārstības, patlaban kokmateriālu tirgū cenām netiek prognozēts kāpums un tās saglabā tendenci samazināties. Pēdējo trīs mēnešu cenu izpēte liecina, ka no marta līdz maijam procentuāli apaļo kokmateriālu cenas ir kritušas vidēji no 0,29 % līdz pat 14,84 % mēnesī atkarībā no koku sugas.

Artis Misiņš,

MKPC mežsaimniecības projektu vadītājs

MĒBEĻU AUDZĒTAVA – MEŽA DIZAINA DĀRZS DIENVIDKURZEMĒ

2023. gada maija nogalē MKPC Dienvidkurzemes nodaļa viesojās Aizputes pagasta Cīravas pusē – Meža dizaina dārzā, kur saimnieko Katrīna Knese-Šmite kopā ar savu vīru Uldi Šmitu un atvasēm.

Mazliet par saimniekiem

Apbrīnojama dzirksts un entuziasms ir šo jauno cilvēku sejās, kā arī milzīga ticība un vēlme radīt kaut ko jaunu un nebijušu Latvijā. Abi šī dārza īpašnieki nav saistīti ar meža nozari. “Bija doma veidot savu galdniecību, gribējās būt pie mājas un strādāt sev,” teic Uldis. Vietējā galdniecībā gribēju gatavot dažādas kastes un paletes transportēšanai, bet divi pandēmijas gadi atstāja ietekmi un šī lieta nerealizējās. Tā kā abi sen iemīļojuši koku un visu, kas saistās ar tā veidošanu un dizainu, viņi sapratuši, ka sanāk lieliska komanda – Katrīna ar mārketinga prasmēm un Uldis ar dizainu.

Foto: Agrita Šenberga

Mikrofona statīva stāds, audzis 3 gadus (*Salix Viminalis*). Forma – santehnikas caurule

No kreisās puses: Katrīna Knese-Šmite, Uldis Šmits un Agrita Šenberga

Uzmanība jāpievērš arī meža dzīvniekiem. Tie var nodarīt zaudējumus. Saimnieki mēģina sadzīvot ar dabu un speciāli neko neierobežo.

Darbs dārzā norit arī ziemā – veidošana un formu izstrāde. Piemēram, kārkļus liec un veido ap noteiktu formu – process notiek visa gada garumā.

Pašreiz visi objekti ir trīs gadus veci un tiek audzēti ar mērķi tos piedāvāt pasaules tirgū kā dizaina elementus. “Tas noteikti būs neparasts process,” stāsta Katrīna.

Dizaina dārzs ir tikai ceļa sākumā

Saimnieki uzsver, ka ir tikai ceļa sākumā, un ikviens tiek aicināts ciemos baudīt skaisto Meža dizaina dārzu Cīravas pusē.

Meža dizaina dārzs jau trešo sezonu ir atvērts apmeklētājiem. “Pie mums ir pieejamas ekskursijas, darbnīcas bērniem un pieaugušajiem, notiek pasākumi, kā arī ir iespēja iznomāt dārzu svinībām,” stāsta Katrīna.

“Visa informācija būs atrodamā www.forestdesigned.com un pašlaik ir pieejama sociālajos tīklos, meklējot @forestdesigned,” turpina Katrīna.

Iekoptais dārzs ir mūža projekts, būs interesanti to vērot pēc pieciem, 30 un 70 gadiem, pēctečiem pēc gadsimta. “Tā ir ģimenes lieta, ko atstāt aiz sevis,” priecājas Katrīna.

Agrita ŠENBERGA,
MKPC Dienvidkurzemes
nodaļas vecākā
mežsaimn. konsultante
tāl. 29285111
e-pasts: agrita.senberga@mkpc.lv

Kā tapa dizaina dārzs

Pirms trim gadiem meža ielokā, kur ģimene atradusi savu dzīvesvietu, iepriekš ir bijusi pļava, siltumnīcas, zālājs, kur gadiem neviens neko nebija darījis. Jaunā ģimene, nebaudoties no smaga darba, ķērās pie lietas, sakopjot īpašumu. Ap Jāņu laiku tika stādīti koki. Kaut apzinājās, ka nav piemērotākais laiks to darīt, viņi tomēr riskēja. Entuziasms bija tik liels un sagatavots arī biznesa plāns, ka koki, šķiet, saprata, ka ir jāaug. Pašlaik dizaina dārzs ir jau trešajā sezonā.

Dizaina dārzā uzņem viesus un stāsta par vēsturi

Paralēli dizaina mēbeļu audzēšanai saimniecībā tiek attīstīts arī tūrisms, uzņemti viesi, stāstīts par koka mēbelēm, kuras šeit audzē dabiski un ir dizainiski veidotas.

Uldis rāda uzskates materiālu, kas turpat dārzā arī izvietots stendā, – 1516. gadā tapusi glezna (mākslinieks Johanness Perels), kura tiek uzskatīta par senāko vēstures avotu, kur atrodama mēbeļu audzēšana. Tajā attēlots augošs krēsls, kurā sēž eņģelis. Cik šajā gleznā ir patiesības, to gan ir grūti minēt, varbūt tā ir tikai mākslinieka fantāzija, bet varbūt mēbeles audzētas jau gadsimtiem pirms šī mākslas darba tapšanas.

Kā notiek mēbeļu audzēšana

Stādām ošlapu kļavu (*Acer negundo*), kas ir invazīva suga Latvijā, bet ir arī labs

materiāls dizaina mēbeļu audzēšanā un veidošanā. Koka mēbele tiek audzēta ar kājām gaisā, jo otrādi sanāk nesimetriski. “Šo ideju aizguvām no mūsu sadarbības partneriem Anglijā,” stāsta Uldis.

Uldis un Katrīna audzē mēbeles no dažādiem kokiem, eksperimentē, pēta un analizē, jo katram kokam ir savas īpašības (augšanas ātrums, izturība u. c.), kas ir svarīgas rezultāta iegūšanai. Katrīna piemetina, ka tas ir interesants process – kad rodas ideja un top skice, jādodomā, no kura gala šī lieta varētu augt. “Piemēram, krēslī aug no atzveltņes, bet mikrofona statīvs jāaudzē ar galvu uz leju, no augšas uz apakšu – apgriezts otrādi,” stāsta Katrīna.

Audzēšanai tiek izmantots arī klūdziņu kārkls (*Salix viminalis*) un industriālais kārkls jeb šķeldas kārkls, kas nedod tik daudz atvašu. Pats svarīgākais, lai augšanas laikā viss ir stipri nostiprināts un labi saaug.

Veidojot dizainus, ir svarīgi izveidot formu, ievērot precizitāti. Rāmi veido ar drāšu (metāla) sietu kā rutiņu papīru. Liekās atvases tiek noņemtas, bet daļa no zaļās masas ir jāatstāj, lai veidotos fotosintēze un būtu nodrošināti augšanai nepieciešamie procesi.

Krēslī tiek audzēti dabiski – saule un ūdens, neizmantojot nekādas ķīmikālijas. Mēbeļu augšanas procesam nepieciešama liela uzraudzība. Nedrīkst uzreiz nogriezt visas atvases, ja nu kāda aiziet bojā, liekās var noderēt. Tas ir kārkļa pluss – atvašu rezerve.

MEŽA DĀRZI – LIELISKĀ IESPĒJA

Foto: Māris Narvils

Māris Narvils kopā ar meža dārza īpašnieku Jorgensenu viņa meža dārzā Norvēģijā

Daudzi ir dzirdējuši par mežu un par dārzu, bet, kad piesauc abus kopā, ne visi saprot, kas tas ir.

Kas ir meža dārzs, ēdamo augu dārzs vai virtuves dārzs?

Tā ir uz augiem balstīta zemu apkopšanas izmaksu un ilgtspējīga pārtikas ražošanas meža vai lauksaimniecisko zemju ekosistēmā, iekļaujot tajā augļu kokus un ogulājus, riekstu kokus, garšaugus un ārstniecības augus, pārtikā izmantojamus vītenaugus un daudzgadīgos dārzeņus, kā arī ēdamos dekoratīvos augus, no kuriem iegūtā raža tiešā veidā ir izmantojama cilvēkiem.

Meža dārzi Latvijā

Latvijā šīs idejas attīstība aizsākās 2017. gadā, kad ERASMUS programmas ietvaros šī raksta autors bija Norvēģijā un tur Tingvollas pilsētas pievārtē bija iespējams apmeklēt Bro Jorgensena saimniecību, kurš 1,7 ha platībā veido meža dārzu. Viņš dārzu ir sastādījis pa reljefa augstuma līnijām, kas nodrošina ideālu augu izvietojumu attiecībā pret sauli, kā arī augu saknes ekonomiski izmanto ūdens resursus.

Vai mums šādu dārzu ideja ir pilnīgi sveša – nebūt ne. Padomju laikos piepilsētās bija izplatīti vasarnīcu dārzi, kur cilvēki iemācījās daudz ko izaudzēt. Tur veiksmīgi vienkopus auga gan augļaugi, gan ogulāji, gan daudzgadīgie un viengadīgie dārzeņi. Toreiz gan neviens tos nesauc par meža dārziem.

Ar ko sākt?

Mazo dārzu segmentā tiem, kas vēlas eksperimentēt, vieglākais ceļš ir pamazām integrēt kopā augļu dārzu, sakņu dārzu un dekoratīvo dārzu. Tieši bioloģiskā daudzveidība ir viens no meža dārzu stūrakmeņiem. Tāpat ir svarīgi padomāt par vietu dārza palīgiem, sākot no kukai-

ņiem un beidzot ar putniem, rāpuļiem, abiniekiem un zīdītājiem.

Augus izvieta stāvos

Viens no būtiskākajiem pamatprincipiem ir augu izvietošana stāvos. Tas palīdz ekonomēt vietu, iegūst labākas iespējas augu sadarbībai, kā rezultātā veidojas sinerģijas efekts, kas palīdz gūt labākus rezultātus nekā audzējot monokultūras.

- Pirmajā stāvā ir augstie koki, tādi kā ozoli, liepas, bērzi, ciedru priedes, dažādu sugu valrieksti, nelielos dārzos šo funkciju var pildīt augļu koki.

- Otrajā stāvā stāda augstos krūmus – lazdas, melnos plūškokus, irbenes, vilkābeles, smiltsērķšķus, zemos pīlādžus.

- Trešais stāvs ir paredzēts krūmiem ar ēdamām ogām – upenēm, jānogām, ērkšķogām, sausseržiem, krūmmellenēm, zelta jānogām, eleagniem, mežrozītēm.

- Ceturtais stāvs ir paredzēts zemse- dzes augiem – zemenēm, spradzenēm, dzērvenēm, brūklenēm, ložņu goltjērām.

- Piektais ir paredzēts rīzofsēras augiem – sakņaugiem, vairāk gan tādiem, kas var augt vairākus gadus vienuviet.

Vītenaugus stāda pie pirmā stāva kokiem, lai tie vījas uz augšu, var izmantot vīnogulājus, aktinīdijas, citronliānas.

Svarīgi – augu grupēšana

Tālāk notiek šo augu grupēšana, ko sauc par augu gilžu vai sabiedrību veidošanu. Augu gildes ir augu grupēšana – cilvēku un mājlopu vajadzībām pārtikas un lopbarības iegūšanā, medicīniskām un citām vajadzībām, lai izmantotu to lietderīgās īpašības (funkcijas) un palīdzētu cits citam augšanā.

Lai grupēšana būtu sekmīgāka, ir jāiepazīstas ar augu funkcijām. Nevienai sugai, kuru var izmantot kaut vai pārtikā, tā nav vienīgā funkcija. Funkciju ir daudz, tās izprotot un lietot kopā, iegūst multi-

strukturālām saitēm saistītas augu kopas vai biedrības, kas, augiem augot, kļūst arvien stiprākas un noturīgākas. Tas ir īpaši svarīgi pašlaik, kad meteoroloģiskie apstākļi kļūst arvien grūtāk prognozējami. Augu galvenās funkcijas ir pasargāt – to pilda pirmā stāva koki, daļēji arī otrā un trešā stāva augi (noēnojums, pasargāšana no vēja, arī aukstuma iedarbības, salnas). Citas funkcijas ir slāpekļa saistīšana, barības elementu bagātināšana, mulča, apputeksnētāju kukaiņu piesaistīšana un vēl daudzas citas funkcijas.

Meža dārzs mežā

Meža šādus dārzus var veidot izcirtumos vai kopšanas cirtes audzēs, kā arī laukumos, kas atbrīvojušies citu iemeslu dēļ (var stādīt riekstu kokus, ēdamās kastaņas, pīlādžus, lielāko daļu krūmogulāju, vītenaugus).

Kur smelties iedvesmu?

- LLKC mājas lapā ir pirmā informācija par meža dārziem <https://new.llkc.lv/lv/nozares/augkopiba/meza-darzi-unikala-ekosistema>.

- Sadarbībā ar žurnālu “Dārza Pasaule” 2020. gadā ir tapuši raksti par meža dārziem.

- Ir labas grāmatas gan latviski (Tobija Hemenveja “Gajas dārzs”), gan angliiski, protams.

- Šogad klātienē ir iespējams apmeklēt topošo meža dārzu lauka platībā Gramzdas Ēdenes dārzā. Tas ir īpašs pasākums, kas ir veltīts meža dārzu tēmai – mazais permakultūras festivāls “Tver un uzkrāj meža dārzā Gramzdā” 29. jūlijā. Pieteikšanās un vairāk informācijas: <http://www.permakultura.lv/gramzd257.html>

Māris NARVILS,
LLKC vecākais
speciālists dārzkopībā
e-pasts:
maris.narvils@llkc.lv
tālrs. 29609943

PAR LIETOTNI "MEDNIS"

Sadarbojoties Latvijas zinātniekiem, mežsaimniecības, lauksaimniecības un mednieku organizācijām, ir izstrādāts digitāls rīks – lietotne "Mednis" (lietotne). Lietotne ļaus medniekiem un zemju īpašniekiem ievākt kvalitatīvu informāciju par medījamiem dzīvniekiem, lai novērtētu populāciju stāvokli, dzīvnieku izplatību, kā arī dotu pamatu izsvērtu lēmumu pieņemšanai par turpmāko populācijas apsaimniekošanu.

Kādi ieguvumi ir lietotājiem?

Lietotāji var ērti (dabā uz vietas) lietotnē ievadīt informāciju par medjamo dzīvnieku nodarītajiem postījumiem gan lauksaimniecībai, gan mežsaimniecībai, gan infrastruktūrai. Ieguvums – nav jāraksta atsevišķs iesniegums papīra formātā ar informāciju par postījumiem Valsts meža dienestam (VMD). Ievadot informāciju lietotnē, informācijas plūsma tiek nodrošināta uzreiz uz Meža valsts reģistru. Līdzīgi ir arī ar medjamo dzīvnieku novērojumiem. Šo ievāktu informāciju izmantos, vērtējot medjamo dzīvnieku populācijas, un pavasarī tā tiks izmantota, lai noteiktu pieļaujamo nomedīšanas apjomu nākamai medību sezonai. Novērojumu, postījumu ievadei lietotnē ir svarīgs nosacījums – ģeolokācija, faktiskā novērojuma vai postījuma atrašanās vieta dabā, kā arī fotoattēla pievienošana. Šie nosacījumi palielina datu ticamību un kaut kādā mērā izslēdz fiktīvu datu iesūtīšanu, izmantojot lietotni.

Kādi ieguvumi ir medniekiem?

Būtisks ieguvums medniekiem ir tas, ka viņi var redzēt aktuālo medību iecirkni, kāds ir reģistrēts VMD. Tas nozīmē, ka visiem medniekiem ir skaidrs, kur var izmantot medību tiesības un kur ne. Reģistrētais medību iecirknis visu laiku ir mainīgs, jo kāds noslēgtais medību tiesību nodošanas līgums ir beidzies vai kāds jauns zemes īpašnieks, kas ir iegādājies īpašumu, nevēlas, lai uz viņa zemes notiktu medības, un uzsaka iepriekš noslēgtu medību tiesību nodošanas līgumu.

Tāpat medniekiem ir ērti lietotnē ievākt datus par dzīvnieku novērojumiem – gan tieši novērotiem, gan novērotām klātbūtnes pazīmēm, gan arī reģistrēt bojā gājušus dzīvniekus.

Kas medniekiem obligāti jādara lietotnē?

Lai medītu meža cūku, no šā gada 1. aprīļa medniekiem savā viedtālrunī ob-

Elektroniski ir pieejamas dažādas "Medņa" lietošanas video pamācības

ligāti ir jāinstalē lietotne, kā arī lietotnē jābūt pievienotam VMD kontam. Kad tas ir izdarīts, mednieks ir jāpievieno pie konkrēta medību iecirkņa un viņš var sākt medīt meža cūkas. Pēc meža cūkas nomedīšanas, izmantojot lietotni, šis fakts ir jāreģistrē, pievienojot nomedītā dzīvnieka attēlu un ievadot visus nepieciešamos datus. Lietotne fiksē nomedīšanas vietas koordinātas un izveido unikālu marķiera numuru, kuru izmanto medījuma identifikācijai, līdz tiek veikti Āfrikas cūku mēra laboratoriskie izmeklējumi. Šāda kārtība (izmantojot lietotni) ir obligāta tikai, lai medītu meža cūkas. Pārējās dzīvnieku sugas lietotnē var reģistrēt brīvprātīgi.

Ko darīt, ja medniekam ir podziņtelefons?

Tāda situācija var būt, un rīcība ir sekojoša – proti, medniekam (pirms medībām) uz cita viedtālruni (var palūgt palīdzību kolēģiem) vai *Web* pārlūkā *web.mednis.app* ir jāpievieno savs VMD konts. Pēc konta pievienošanas mednieku formējuma atbildīgā persona varēs viņu pievienot medību iecirknim kā biedru. Savukārt, kad tas ir izdarīts, var doties medībās un pēc meža cūkas nomedīšanas kolēģis, kam ir piešķirtas administratora tiesības lietotnē, vai pati atbildīgā persona varēs reģistrēt nomedīto dzīvnieku lietotnē ar konkrētu mednieka identitāti, mainot mednieka apliecības numuru lietotnē. Lai to izdarītu, kolēģim būs jānokļūst nomedīšanas vietā, lai varētu izdarīt fotouzņēmumu un nolasīt pareizas koordinātas.

Kādas lietotnē ir tiesību lomas, kurš un ko var darīt, kā tiek pievienoti biedri iecirknim un piešķirtas administratora tiesības – to visu var apskatīt video ierakstā "Informatīvais seminārs Mednis II"

YouTube.com vidē.

Ko darīt, ja meža cūku nomedī medību kolektīva viesis?

Šādā situācijā rīcībai jābūt sekojošai – viesi pievieno kā medību iecirkņa biedru uz medību laiku, un pēc meža cūkas nomedīšanas viņš varēs medījumu likumīgi reģistrēt konkrētajā medību iecirknī ar savu mednieka identitāti. Pēc medībām viesi izdzēs no biedru saraksta.

Vai visu, ko dara lietotnē, arī jāfiksē rakstiski kā līdz šim, respektīvi, lietotne neatceļ līdzšinējo medību dokumentāciju – pārskatus u. c.?

Pēc meža cūkas nomedīšanas un reģistrēšanas lietotnē vairs nav jāpilda tā sauktais "trešais pielikums" (informācija par izlietotajām medību atļaujām), bet ir jānodrošina, lai vienas dienas laikā pēc medībām mednieks informē atbildīgo personu par medību laikā nomedītajiem vai ievainotajiem medījamiem dzīvniekiem. Savukārt atbildīgā persona pēc medību sezonas beigām informēs VMD par medību iecirknī iepriekšējā medību sezonā nomedītajiem un ievainotajiem medījamiem dzīvniekiem.

"Nobeigumā varu teikt, ka ikviens var piedalīties datu vākšanā par meža dzīvniekiem. Jo vairāk dati tiks ievākti, jo kvalitatīvāk varēs apsaimniekot medjamo dzīvnieku populācijas," skaidro Alīna Čekstere.

Kā lietot "Medni", tajā reģistrēties, ievākt datus? Video instrukcijas atrodamas vietnē *YouTube.com* – lietotnes Mednis video pamācība.

Alīna ČEKSTERE,
LVM Biznesa
sistēmu risinājumi,
Vecākais sistēmanalītiķis

DARBS AR PIEVIENOTO VĒRTĪBU

Mežsaimniecības konsultanta darba vide galvenokārt ir mežs. Pildot savus tiešos pienākumus, klāt nāk papildu bonuss – iespēja redzēt skaistumu, ko dāvā mežs, kā arī atrast un ieraudzīt šo to neparastu.

Pusdienu galds bijis bagātīgi klāts

Kā lai nepriecājas par šādu vītoli, kas sasniedzis tik cienījamu vecumu un pamatīgu augumu

Pērnā gada zemeszvaigznes saglabājušās itin labi un priecē ar savu neparasto izskatu arī pavasarī

Lazdu graudaine - samērā reti sastopama, tomēr dažos īpaši labvēlīgos gados tā aug biežāk

Ārstniecības ķiplocene. Paberzējot tās lapas, ir jūtama asa ķiploku smarža

Bezdelīgactiņa, diemžēl tagad Latvijā augteņu pārveidošanas dēļ tās izplatība samazinās

Dzeltenā dzegužkurpīte. Ieraudzīt krāšņāko no Latvijā sastopamajām savvaļas orhidejām negadās bieži, tā ir milzīga veiksmē, tāpēc prieks dubultā!

Priecē ne tikai augu valsts skaistie un reti atradumi, bet arī meža fauna pavasarī dāvā skaistus mirklus, it sevišķi, ja gadās ieraudzīt stirnu mazuli

Pavasarī šogad ir bijis gana untumains. Attēlā pa kreisi ziedoša meža zemene, bet pa labi – jau piecas minūtes vēlāk

Mežā sastopama arī šāda celtnē. Var tikai minēt, kādiem stratēģiskiem mērķiem tā paredzēta

Meža konsultanta gaitās ejot, gadās ieraudzīt arī šādu atradumu. Saldus novada Zvārdes mežos ir jāuzmanās

Nē, nē, Šreks nav pazaudējis savas ausis – tās ir kladonijas, kas iecienījušas trūdošus celmus un koku stumbru pamatnes. Tās iztālēm tiešām atgādina kausiņus vai taurītes

Atrodot un redzot daudzos dabas pārsteigumus, nav pat grūti izdastot arī šādus mežus

Lidija Bredovska, MKPC
Saldus nodaļas mežsaimniecības konsultante

LLKC MEŽA KONSULTĀCIJU PAKALPOJUMU CENTRS

Rīgas iela 34, Ozolnieki, LV-3018
Ozolnieku pag., Jelgavas nov. LV3018
Tālr. 63050477, fakss 63022264
e-pasts: mkpc@mkpc.llkc.lv
www.mkpc.llkc.lv

Vieta	Vārds, uzvārds	Tālrunis
Sigulda	Laila Šestakovska	28323647
Grobiņa	Agrita Šēnberga	29285111
Saldus	Maruta Pragulbicka	20222041
Krāslava	Edgars Sušinskis	26418970
Limbaži	Jānis Zvaigzne	28307178
Ludza	Andrejs Kukšinovs	29411165
Madona	Mairita Bondare	28381176
Preiļi	Astrīda Rudzīte	26410476
Rēzekne	Kārlis Folkmanis	29363016
Iecava	Rita Daščiora	22019356
Jēkabpils	Jānis Sēlis	26465432
Ozolnieki	Kārlis Folkmanis	29363016
Gulbene	Kārlis Folkmanis	29363016
Tukums	Kārlis Folkmanis	27812527
Talsi	Valdis Usne	26438175
Valmiera	Andris Vīrs	26108426

Izdevējs: SIA LLKC Meža konsultāciju pakalpojumu centrs,

Izdevumu iespēšanai sagatavoja Līga Solosteja

Tālr. 63050477, mob. 28018569. Makets: Dzintars Melnis

Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Jelgavas nov. LV-3018

